1939 ий
27
ДЕКАБРЬ
№ 113 612.
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла эллаЗе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден Горком орган

Калыкын куатле единствожым онЧыктышо пайрем

24 декабрь—пӱтынь калыкын куанен вучымо пайремже—моткоч кугу политический нӧлталтмаш дене да воодушевлений дене эртен. Тиде кечым заводлаште, предприятийлаште, колхозлаште у успехшамыч дене вашлийыныт.

Сайлымаш кечын мемнан эл мучко великий вождь дек—Сталин йолташ дек шокшын йӧратымашым ончыктышо мут-шамыч шергылтыныт:

Сталин—мемнан знамя!
Сталин—мемнан пиал!

Мемнан элыште гына сайлымаш тыге—калыкын кугу пайремже семын—эрта. Советский Союзышто 18 ийым шуктышо кажне гражданин — пӧръеҥ да ӱдрамаш—могай раса гыч да национальность гыч улмыжым ончыде, вероисповеданийым, происхожденийым, имущественный положенийым ончыде государственный органлашке сайлаш да сайлалташ праван улеш. Теве тиде чынак социалистический демократий!

Советский Союзын героический калыкше 24 декабрьын коммунист ден беспартийный-шамыч сталинский блокын кандидатышт верч голосоватлен, шкенжын куатле единствожым, монолитный сплоченностьшым адак икана ончыктен.

Советский калык коммунист ден беспартийный-шамыч сталинский блокын кандидатышт верч единодушно голосоватлыме дене советский власть верч, Ленинын—Сталинын большевистский партийже верч, Сталин верч, коммунизм верч голосоватлен.

Пӱтынь калык семынак, пиалан молодежь шке йӱкшым сталинский блокын кандидатышт верч пуэн, коммунистический партийлан, гениальный Сталинлан мучашдымын преданный улмыжым уэш демонстрироватлен. Моло семын лийыныт кертын огыл, вет Ленинын—Сталинын великий партийже, мудрый Сталин молодежьлан пиалан илышым создатлен, вет Сталин йолташын вуйлатымыже дене тудо ончыко да ончыко гына, коммунизмыш кая.

Куанен илыше, талантливый, энергичный молодежь калык коклаште моткоч кугу доверий дене пользоватла, садлан мемнан республикыштат шуко самырык патриот-шамычым местный Советлашке депутатлан калык ик ен семын сайлен.

„Онар" колхозын (Шернур район) льноводкыжым стахановка—комсомолка Екатерина Григорьевна Орзаева йолташым колхозник ден колхозница-шамыч Куськинский 7 номеран избирательный округ деч Шернур районный Совет депутатыш кандидатлан выдвигатленыт ыле. 24 декабрь кечын избиратель-шамыч Орзаева йолташ верч чыланат единодушно голосоватлен, Шернур районный Советыш депутатлан сайленыт. Купсола лудмо пӧртын (Шернур район) заведующийже Анна Ивановна Пашкова верч избиратель-шамыч шӱдӧ процентлан голосоватленыт.

Йошкар-Ола районышто „У вий" колхозын председательже комсомолец Иван Андреевич Плотников йолташ Йошкар-Ола районный Советыш депутатлан сайлалтын. У-Торъял районный Советыш депутатлан Кукмаринский ял советын председательжым Василий Феоктистович Кудрявцев йолташым избиратель-шамыч единогласно сайленыт. Тыгай пример-шамычым шуко ончыкташ лиеш.

Советский эл мучко чыла вере голосований дружно эртен. 24 декабрь кечын коммунист ден беспартийный-шамычын сталинский блокшо адак моткоч чапле ик сеҥымашым ыштен! Местный Советлашке сайлымаш пӱтынь тӱнялан социализм элын вийжым да сеҥаш лийдымыжым уэш ончыктен! Местный Советлашке сайлымаш—советский калыкын да Ленин—Сталин партийын единодушийжым эше икана демонстрироватлен.

Йошкар-Олаште сайлыме кечын 11-ше избирательный участок. Снимкыште: комсомолец-шамыч В. И. Кузнецов да А. Г. Чемоданова йолташ-шамыч шке бюллетеньыштым избирательный урнышко колтат.

Фото М. Чуршуковын.

ВЛКСМ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТЫН X ПЛЕНУМЖО

ШКОЛЫШТО КОМСОМОЛЫН ПАШАЖЕ НЕРГЕН

ВЛКСМ ЦК секретарь Н. А. МИХАЙЛОВ йолташын докладше

ВКП(б) XVIII съездлан ыштыме отчетный докладыштыже **Сталин** йолташ большевистский партийын XVII-ше гыч XVIII съездше марте жапысе период чынак культурный революцийын периодшо ыле манын ончыктен. Мемнан дене СССР калык-шамычын йылмышт дене всеобщий первоначальный образований илышыш пурталтын. Чыла ступень школа-шамыч сеть кушкын, тунемше-шамыч шот да высший учебный заведений-шамычын туныктен лукмо специалист-шамыч шот кушкын. У советский интеллигенций создатлалтын да пеҥгыдемын.

Советский школын ты марте ужтымо кушмашыже да пеҥгыдеммашыже тыгай цифр-шамыч дене характеризоватлалтыт. Начальный, неполный средний да средний школлаште тунемше-шамыч шот 21,3 гыч 29,4 миллион марте нӧлталалтын. Ты годымак каласаш кӱлеш: 5—7 класслаште тунемше-шамыч шот кок гана шукемын, а 8—10 класслаште тунемше-шамыч шот 15 гана шукемын. Высший учебный заведенийлаште тунемше-шамыч шот кызыт 550 тӱжем наре составлятла. Калык образованийын тыгай размахшым, школын тыге нӧлталтмыжым тӱняште ик элат пален огыл да ок пале!

Мемнан партийын да правительствын школа дек отношенийже, тудын задачыже да корныжо-шамыч ВКП(б) программыште исчерпывающе определитлалтыныт.

„Школа вообще коммунизмын принципше-шамычын проводитлыше веле огыл, но коммунизмым окончательно установитлаш способный улшо поколенийым воспитатлышаш цель дене тыгак шемер масса-шамычын полупролетарский ден непролетарский слойышт ӱмбак пролетариатын идейный, организационный, воспитательный влиянийжым проводитлыше лийшаш улеш".

Вопросым тыге шындымаш теве мом означатла: у школа коммунизмын пашажым ончыко наҥгаяш способный улшо поколенийым туныктышаш да воспитыватлышаш.

Большевик-шамычын партийже советский школа развиватлыме программым настойчиво да последовательно осуществлятла.

Учитель нерген Ленинын указанийжым шуктен, партий Советский элысе шемер-шамычын великий пашажлан, коммунизмын пашажлан преданный улшо чынак народный учительствын шуко тӱжеман армийжым создатлен да воспитатлен.

Советский власть ийлаште партий ден правительство школын материальный базыжым висаш лийдымын нӧлталыныт. Эртыше пятилетийыште гына мемнан дене 20 тӱжем утла школым ыштыме, тӱжем дене внешкольный учреждений, научно-исследовательский институт, педагогический вуз ден педучилище-шамычым почмо.

Мемнан школым пеҥгыдемдашлан ВКП(б) ЦК-н да СССР Совнаркомын исторический постановленийышт исключительный значенийым модыныт. Нине постановлений-шамыч школын отмиратлымыже нерген враждебный, антиленинский теорий-шамыч деч, лженаука—педологий деч кӱ ӱмбалне кӱмыжат коден огытыл.

Сталин йолташын вуйлатымыж ден партий наркомпрослашке да народный образованийын местный органлашкыжат пурышо да школын развиватлалтмыжым тормозитлаш, кушкын шогышо поколенийым коммунистический воспитатлыме принцип-шамычым извратитлаш тыршыше право—левацкий прожектер-шамычым, троцкистско-бухаринский агент-шамычым разгромитлен.

Школын паша качествыже ятыр нӧлталтын. Сталинский Центральный Комитетын да Советский правительствын вуйлатымыже дене да непосредственный участийышт дене у учебник ден программа-шамычым созлатлыме, кудыжо преподаватлымашым саемдаш, занятийын идейный содержанийжым нӧлталаш полшеныт.

Итогышто ме ынде коммунизмлан служитлаш тӱрыснек шындыме, йӧршеш у, советский социалистический школым иметлена.

Пале, советский школа, пӱтынь мемнан государство семынак, ыштен шуктымашеш ок шогал. ВКП(б)-ын XVIII съездше кумшо пятилеткыште олаште всеобщий средний обученийым осуществитлаш да ялыште да национальный республиклаште в с е о б щ и й семилетний средний обученийым завершитлаш требоватлен. Олалаште да пашазе поселкылаште начальный ден средний школлаште тунемше-шамыч шотым **8,6 гыч 12,4 миллион**, а сельский верлаште—**20,8 гыч 27,7** миллион марте шукемдаш кӱлеш. Кумшо пятилеткыште мемнан школлаште **40 миллион утла йоча-шамычым** туныкташ тӱҥалалтеш.

Школым ӱмбакыжат пеҥгыдемдыме, тудын пашажым чыла мера дене саемдышаш верч кучедалме задача-шамычым государствын задачыже-шамыч деч изолироватын ончаш нигузеат ок лий.

ВКП(б)-ын XVIII съездыштыже Сталин йолташ социализм гыч коммунизмыш вончымо периодысо государствылан моткоч чапле определенийым пуэн. Коммунизмын ик элыште сеҥымыже нерген, социализм гыч коммунизмыш вончымо периодысо государство нерген сталинский учений мемнан идейно вооружатла.

Государствым ӱмбакыжат пеҥгыдемдымаш дене, кудын деч посна коммунизмын полный сеҥымашыже лийынат ок керт, школа коклаште кӱрлаш лийдыме, прямой связь уло. Школым пеҥгыдемдымаш пеш важный государственный задача улеш.

Социалистический государство развиватлалтме у условийлаште интеллигенцийын рольжо гигантски нӧлталтеш. Ынде пашам кадр-шамыч, технйкым освоитлыше, культура дене овладеватлыше, коммунизмын сеҥымашыже верч шемер-шамычын кучедалмашыштым возглавитлыше ен-шамыч решатлат.

Кушеч кине кадр-шамычым

(Ӱмбакыже 2-ш стр.)

ВЛКСМ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТЫН X ПЛЕНУМЖО

Н. А. МИХАЙЛОВ йолташын ДОКЛАДШЕ

(Умбакыже)

мемнан партий налаш тӱналеш? Тӱҥ шотышто молодежь кокла гыч, тудо молодежь кокла гыч, кудо средний школышто тунемеш да кудо тыште коммунизм верч кучедалашлан первый ямдылымашым налшаш.

Сталин йолташын государство нерген ученийже мемнан родинан обороноспособностьшым пеҥгыдемдышашым требоватла. Всеобщий воинский обязанность нерген закон дене установитлыме: Йошкар Армийышке 18 ияш еҥ-шамыч призыватлалтыт. Тлеч вара шукыж годым Йошкар Армийын да Военно-Морской Флотын рядлаштым десятилеткым гына тунем пытарыше еҥ-шамыч пополнятлаш тӱҥалыт. Тыжечак шуко молодежь военный школлашкат кая. Тыгеже, Йошкар Армийынат да Военно-Морской Флотынат рядлаштым всесторонне ямдылалтше боец ден командир-шамыч дене пополнитлымашке школа самый прямой отношенийым иметла.

ВКП(б)-ын XVIII с'ездыште принятлыме уставше почеш, партийын кандидатышкыже 18 ийым шуктышо еҥ-шамыч гына пурен кертыт. Тиде ийготан годым тунемше-шамыч шукыж годым луымшо классым тунем пытарат. Тыгеже, тиде вопрос дек—партийын рядшым большевикын кӱкшӧ званийжым пашаште оправдатлаш способный улшо молодежьын передовой ужашыже счетеш пополнитлымашке,—школа самый прямой отношенийым иметла.

Пытартышлан, эше ик изи огыл важностян обстоятельство уло. Мемнан дене школлаште 35 миллион еҥ тунемеш. Вес семын манаш, тунемше-шамыч шот мемнан элын населенийжын ик визымше ужашыже наре да Франция гай элыште улшо населений наре составлятла.

Могай вара вывод? Тудо теве мошто, что ВКП(б) XVIII с'ездын решенийже-шамыч, государство ден интеллигенций нерген Сталин йолташын ученийже советский школа ончылно у этапым почыныт, пашазе ден кресаньык-шамычын социалистический государствыже системыште тудын принципиальный значенийжым нӧлталыныт.

Чыла тиде школым решительно пеҥгыдемдымашым, тудын дек вниманийым виянгдымашым, пӱтынь комсомолын школа дек савырнымашыжым требоватла. **Пӱтынь комсомолым школын пашаже дек савыраш**—теве задача. Да тиде кызытсе пленумын главный заботыжым, комсомольский организаций-шамычын лишыл жаплан главный заботыжым составлятлышаш.

Комсомолышто тидым умленыт ӌа тыжеч кӱлешлык чыла выводым ыштеныт манын утверждатлен кертына мо? К сожалению, тидым утверждатлаш ок лий. Мемнан эн кугу ситыдымашна лач тушто улеш, что комсомолышто школа дек настоящий вниманий уке. Тлечат утла, комсомолышто школын пашажым социалистический государствылан вредный улшо явно аклыдымаш уло. Школысо пашам комсомольский организаций-шамыч шкенышт государственный деятельностьышто пеш важный участок улмо семын огыл, а второстепенный семын ончат.

Кызытсе пленумым партий Центральный Комитетын предложенийже почеш созватлыме. Пленумлан ямдылымаш Андреев, Жданов да Маленков йолташ-шамычын непосредственно вуйлатымышт дене эртаралтын. Нуно ончыктеныт, что пӱтынь комсомол школа дек эше савырнен огыл, что комсомолышто тиде пашам аклыдымаш уло. ВКП(б) ЦК-н секретарьже-шамыч мланна ятыр принципиальный указаний-шамычым пуэныт, кудыжо пленумышто ыштыме чыла доклад-шамычлан основа улыт.

Мемнан прямой обязанностьна—нине указаний-шамычым большевистски шукташ ӌа лишыл жапыште школысо пашашке пӱтынь комсомолын коренной поворотшым обеспечитлаш. 1940 ий комсомолын школа дек отношенийыштыже, школын чыла пашажым саемдымаште переломный лийшаш.

Учительын авторитетшым пеҥгыдемдаш, тудлан чыла пашаштыже полшаш

Школышто главный фигура, партийын да правительствын доверятлыме еҥже учитель улеш.

1920 ийын 3 ноябрьыште политпросвет-шамычын Всероссийский совещанийыштыже выступатлен, Ленин ойлен: „...Шӱдӧ тӱжем дене учитель-шамыч—тиде пашам нангайшаш, мыслым кынелтышаш, масса коклаште але марте улшо предрассудок-шамыч вашташ кучедалшаш аппарат...

Ме коммунистический просвещенийын службыжлан шӱдӧ тӱжем дене кӱлешлык еҥ-шамычым шогалтышаш улына".

Большевистский партий учитель нергеҥ Ленинын указанийжым последовательно да неуклонно илышыш проводитлен. Учительство кызыт советский интеллигенцийын передовой отряӌшым составлятла.

Большевистский партийын заботыжо-шамыч дене учительым мемнан дене тыгай кӱкшыш нӧлталме, могайыште тудо нигунамат шоген огыл. Пашаште выдающийся успех-шамычым ыштымылан ныл тӱжем утла сельский учитель-шамыч кӱкшӧ честьым удостоитленыт—нуно Советский Союзын орденже да медальже-шамыч дене наградитлалтыныт.

Шуко учитель-шамычым калык СССР Верховный Советышке да союзный ден автономный республика-шамычын Верховный Советлашкышт шкенжын депутатше-шамычлан колтен, местный Советлашке депутатыш кандидатлан наметитлен.

Тышечын мланна, комсомольский пашаеҥ-шамычлан вывод, кажется, раш. Советский учитель нерген сталинский забота комсомоллан моткоч чапле пример лийын служитла, учительлан кӱлеш семын, большевистски полшаш тудым обязыватла.

К сожалению, комсомольский организаций-шамыч учительын моткоч кугу рольжым огыт умло. Тылечат утла, учитель дек южгынам равнодушный, махаевский, хулиганский отношений проявлятлалтеш.

Теве икмыняр факт-шамыч:

Горьковский горком учитель-шамычын пашашт дене кылдалтше ик вопросымат тенийсе ий мучко обсудитлен огыл. Горком учитель-шамычым ок пале, нунылан ок опиратлалт.

Куд тылзе ончыч ВЛКСМ ЦК учитель-шамыч дене паша нерген Рязанский обкомын докладшым колыштын. Решенийым принятлыме ыле, кудо обкомын учитель-шамыч дене пашажым неудовлетворительныйлан аклен. Ме ситыдымаш-шамычым тунамак пытараш обкомлан предложитленна. Шукерте огыл эртарыме проверка ончыктен, что тиде указаний шукталтын огыл.

Рязанский обком исключений огыл. Моло комсомольский организацийлаштат учитель-шамыч дене паша ок ыштылт. Тидым наглядно подтвердитлашлан учительство счетеш комсомолын кушмашыжын общий волымашыже служитла. 1939 ийыште первый квартал мучко комсомолыш 10. 061 учительым принятлыме, кокымшо квартал мучко—8.378, кумышо квартал мучко—4.093.

Ростовский областьыште 1938—39 ий мучко школла гыч 410 учительым уволитлыме. Николаевыште педагогический вуз-шамычым тунем пытарыше-шамычын йӧршеш йоҥлыш распределитленыт. Тидыжат, тудо фактшат серьезный, принципиальный значенийан улыт.

Учитель-шамыч дек хулиганский отношений, в частности, нуным комсомол гыч обосноватлыде исключитлымаш фактлаште проявитлалтеш. 1939 ийын 1 январь гыч 25 ноябрь марте ВЛКСМ ЦК-шке комсомол радам гыч исключатлыме учитель-шамыч деч 278 апелляций пурен. ВЛКСМ ЦК, нине апелляций-шамычым разбиратлен, 172 йолташым взысканий деч посна восстановитлен, 55—тӱрлӧ взысканий дене восстановитлен да 51 случайыште гына исключенийым подтвердитлен.

Учитель дек невнимательный, бездушный отношений факт шамычым але марте РСФСР Наркомпросыштат пытарыме огыл. Тидын ик причинже теве мошто: нарком Тюркин йолташ тыгай явлений-шамычын носительышт дек либерально относитла.

Ятыр партийный решений-шамыч да эн ондак ВКП(б) ЦК-н пропаганда нерген решенийже требоватленыт, чтобы Наркомпрос учитель-шамычын квалификацийыштым нӧлтымӧ системым, в частности, заочный обучений системым вож гычак перестроитлыже. Воспитатель-шамыч шкенжымат воспитатлаш кӱлмӧ нерген положений тенгече огыл шочын, да Наркомпросын пашаеҥже-шамычлан, очыни, пале.

Учитель-шамычын знанийыштым нӧлтымаште кузе вара паша шога?

Заочный учеба фактически развалитлалтын, да тиде пашам тӧрлаташ тыршымаш Наркомпрос могырым ок кой. Тӱрыс огыл данный-шамыч почеш РСФСР-ыште 150 тӱжем учитель огеш туныкт.

РСФСР Наркомпрос учитель-шамычын идейный уровеньыштым да деловой квалификацийыштым нӧлтышаш верч решительныйрак пижаш обязан. Комсомольский организаций-шамычын задачыже—тиде пашаште народный образованийын органлаштлан полшаш.

Партий учитель дек заботливо, чутко, бережно относитлаш требоватла. Ты годымак Наркомпросын да народный образованийын местный органлаштын винашт дене пеш шуко случай-шамыч улыт, кунам учитель-шамычлан кок-кум тылзе дене пашадарым огыт пу.

Наркомпросын винаже дене самырык учитель-шамыч ятырже годым шканышт шке предоставитлыме улыт, кӱлеш поддержка нунылан уке.

Наркомпросышко жалоба дене обращатлен, учитель чӱчкыдынак бездушийым да волокитым тӱкна. Средний школа управленийыште тений май гыч ноябрь марте 290 жалоба да письма разобратлыде киеныт. Пытартышлан, Наркомпросын пашаеҥже-шамыч простой выходым муыныт: жалоба ден письма-шамычым архивыш списатлаш.

Тюркин йолташлан Наркомпросышто порядкым ыштышаш верч, учитель дек неправильно относитлымашым пытарышаш верч серьезно пижаш жап шуын.

Комсомольский организаций-шамычлан учитель дек шкенышт отношенийым вашталташ да советский интеллигенций нерген Сталин йолташын ученийже гыч чыла выводым ышташ жап шуын.

Комсомольский организаций-шамычлан умлаш жап шуын, что учитель дек махаевский, антиленинский относитлыме факт-шамычым ликвидироватлыме деч посна школышто пашам саемдашлан рассчитыватлаш ок лий.

Комсомольский организаций-шамычлан умлаш жап шуын, что учительым комсомол дек лишемдаш кӱлеш. **Учитель—коммунизмым строитлыше-шамычын кушкын шогышо поколенийжын воспитательже**—теве принцип, кудын дене ме учитель дек относитлымаште руководствоватлалтшаш улына.

Прилежно тунемаш, дисциплинированный лияш

Большевик-шамычын партийже кече еда советский калыкыште организованностьым да дисциплиным воспитыватла. Именно нине замечательный качество-шамычым воспитыватлаш школат призыватлалтын. Ты годымак шуко школлаште дисциплина эше неудовлетворительный лийын кодеш. Учительын заданийжым шуктыдымо, учебный режимым нарушатлыме, озорство да южгынам хулиганстват лийме шуко факт-шамычым ме иметлена.

1939 ийын 10 ноябрьыште Москва оласе 75-ше школын 10 классыштыже тунемше шамыч химийым туныктышо шкенышт преподавательлан А. С. Пановалан тыгай содержанийан „ультиматумым" колтеныт:

„Ме, 75-ше школысо 10 классын ученикше-шамыч мланна тений 10 ноябрьыште пуымо тендан предложенийдам взвеситленна, да вывод толынна, что ме, ӱлнӧ подписатлалтше-шамыч, контрольный пашам возаш категорически откязатлена садлан, вет ме 5/XI-39 ий урокышто лийын огына ул. Тендан дек совершенный почтенийыште, мемнан уверенийнам приниматлыза. 10 классын ученикше-шамыч".

25 подпись уло да тыгай приписка: „мемнан йодмынам шукташ предлагатлена, вес семын манаш, контрольный пашам возаш огыл да урокышто йодышташ огыл. Если ода шукто гын, ме уже строгий характеран мера-шамычым приниматлена".

Распущенностьын, заданийым шуктыдымын, хулиганствын тыгай фактше-шамыч советский школьникын званийже дене огыт кылдалт. Чыла тиде—эртышын пережитокшо-шамыч, мелкобуржуазный черта ден привычка шамычым пытарыдымын, тунемше-шамычлан чуждый да отсталый настроений-шамыч влиятлымын результатше.

Кодшо тунемме ийыште мемнан дене миллионат пелэ второгодник уке. Народный образованийын органлажын данныйышт почеш тенийсе тунемме ийын первый чы-

(Умбакыже 3 шо стр)

ВЛКСМ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТЫН X ПЛЕНУМЖО

Н. А. МИХАЙЛОВ йолташын ДОКЛАДШЕ

(Умбакыже)

рыкше успеваемостьын кӱлешлык кӱшмыжым пуэн огыл. Тыге, например, Ленинградский областьысе школлаште успеваемость 79 процентым гына составлятла, Ленинградысе школлаште—78 процентым, Калининский область мучко—72 процентым.

Тыште паша об'ективный причина-шамычыште огыл, тидым доказатлымат ок кӱл. Вет шагал огыл тыгай школа да педагог-шамыч, кудо мо тыгай второгодник улмым огыт пале. Ленинградский областьыште 600 школа, Кировскийыште—100 школа, Белоруссийыште—200 школа второгодникым иктымат огыт иметле.

Мошто вара пашаже?

Тушто, что комсомольский организаций-шамыч школышто хулиганство ден озорство факт-шамыч дене, тунемше-шамычын начар успеваемостьышт дене примирятленыт.

Тушто, что комсомольский организаций-шамыч кажне второгодник верч, дисциплиным нарушатлыме кажне случай верч шкенышт ответственныйлан огыт шотло.

Тушто, что комсомольский организаций-шамыч школым недооцениватлат, тудым комсомолын государственный деятельностьшын пеш важный ужашыже семын огыл, а второстепенный участок семын ончат.

Тидым пытараш кӱлеш. Тунемше-шамычын озорство ден хулиганство фактышт дене, начар успеваемость дене миритлымаш шкеж дене школа дек буржуазный отношенийын пережитокшым представлятла.

Комсомол тунемше-шамычлан шкенышт поведений верч ответственностьым прививатлаш, школьник-шамычын пӱтынь массыжым учеба дек да общественный собственность дек коммунистический относитлыме духеш воспитыватлаш обязан.

кым организационный опытым налын шуктыдымо улыт.

Мо дек тиде обязыватла? Туддек, чтобы школысо комсомольский организаций-шамыч дек утларак вниманийым ойыраш, нунын идейный, организационный пенгыдеммыштым писемдаш, кропотливо да настойчиво, буквально кажне кечын, нунын дене пашам ышташ.

Туге гынат комсомолын райкомжо, горкомжо, обкомжо-шамыч школьный комсомольский организаций-шамычын пашашкышт вмешиватлаш огыл предпочитатлат.

Школьный комсомольский организаций-шамычым пенгыдемдаш

Пытартыш ийлаште школласе комсомольский организаций-шамыч кушкыныт да организационно пенгыдемыныт. 1936 ийын 1 январьлан школлаште 234.919 комсомолецым ушышо 18.833 первичный организаций шотлалтын гын, ынде ме миллионат пеле утла комсомолецым у ш ы ш о 42.140 организацийым иметлена.

Туге гынат школышто комсомольский пашан кызытсе состояниже кумшо сталинский пятилеткын задачыже-шамычлан эше ятыр ок отвечатле. Школласе комсомольский организаций-шамыч дисциплина верч, успеваемость верч кучедалме деч ӧрдыштӧ шогат. Шагал огыл случай, кунам комсомолец-шамыч шкак дисциплиным нарушатлыше да успеватлыдыме ученик улыт.

Харьковышто 10-шо средний школышто 786 тунемше гыч 378 огыт успеватле. 64-ше школышто 916 тунемше гыч 336 огыт успеватле. Тиде школысо 56 комсомолец-шамыч кокла гыч--23 отстающий ученик.

Тыгай факт-шамычым ятыр ончык таш лиеш. Комсомольский организаций-шамыч чӱчкыдын нунын дек равнодушно относитлат, недисциплинированность дене, занятий деч отлыниватлымаш дене действенно огыт кучедал.

Кажне учениклан тудо эрлалык государственный деятель, Йошкар Армийын эрлалык боецше да командирже, промышленностьын эрлалык стахановецше да командирже манын внушитлаш кӱлеш. Тыште Фонвизинын комедийже гыч улшо Митрофанушка гай невежда огыл, а социалистический государствын дисциплинированный да образованный, честный да инициативный гражданже-шамыч кӱлыт.

Кунам ме промышленностьысо але ял озанлыкысе комсомолец-шамычын государственный деятельностьышт нерген ойлена, то тӱнгыштыжӧ ме производственный планым темышаш верч, технологийым соблюдатлышаш верч, трудын у методшо-шамычым внедритлышаш верч кучедалмаште молодежьын участийжым шотыш налына.

Школысо комсомольский организаций государственный деятельностьшо эн ончычак железный сознательный дисциплина верч, сай да отличный успеваемость верч кучедалмаш дене определятлалтеш. Комсомолец-тунемшылан главный пашa—сайын да отлично тунемаш.

Школысо комсомольский организаций пионерский отряд ден учком дене начар связьше тыгак ик серьезный ситыдымаш улеш.

Тунемше-шамычым комсомолыш приниматлыме годым извращатлымаш факт-шамыч улмо нерген поснак отметитлаш кӱлеш.

Комсомолыш приниматлыме годым индивидуально подходитлымаш мланна пудырташ лийдыме принцип улеш. Туге гынат, факт-шамыч чӱчкыдынак тиде принцип огеш соблюдатлалт манын ойлат.

Курский область Медвенский районысо средний школышто комсомольский собранийыште комсомолыш 90 учеником приниматленыт, нунын кокла гыч шукыжо тунеммаште да дисциплина шотышто шкенышт нимо денат проявитлен огыл.

Ме школьный комсомольский организаций-шамычын качественный составшым саемдыме нерген эреак заботитлышаш, добиватлышаш улына, чтобы комсомолышто тугай тунемше-шамыч лийышт, кудын деч чыла школьник-шамыч примерым налын кертыт, кудын деч нуно дисциплинылан да успеваемостьлан тунем кертыт. Пусть кажне школьник пала, что комсомолышто лияш правам тудо шкенжын честный учебаже дене, школышто, мӧнгыштыжӧ, уремыште шкенжын сай поведенийже дене, общественный поручений шамычым шуктымашке шкенжын добросовестный отношенийже дене заслужитлышаш.

Школын условийлаштыже, кушто тунемшын сознанийже формироватлалтеш, комсомольский собраний поснак важный значенийым иметла. Тудо комсомолец-тунемше-шамычым идейно да организационно воспитатлыме подлинный школа лияш призыватлалтын.

Комсомольский группа-шамыч нерген икмыняр мут. Мемнан невниманийлан кӧра нине группа-шамыч пашам йонлыш, бюрократический метод дене ыштат, шкенышт главный задачым—учительлан учебым организоватлымаште да дисциплиным пенгыдемдымаште полшаш—огыт шукто. Группа—уставной организаций огыл, а тиде годымак тыште решений шамычым луктыт, тӱрлӧ план-шамычым ыштат, мучашдымын заседатлат.

Комсомолец-тунемше шамычын основной массыже—стаж шотышто самырык, комсомольский закал-

Пионерский отряд-шамычлан—образованный, культурный вожатый шамычым

Мемнан дене миллион дене пионер-шамыч шотлалтыт. Пионерский отряд-шамыч йоча-шамычым коммунистический воспитатлыме кугу пашам ыштат. Партийын да комсомолын вуйлатымышт дене пионерский отряд шамыч миллион дене советский школьник-шамычым общественный илышлыке приобщатлат, нунын кругозорыштым кумдангдат, нунылан социалистический общежитийын навыкше-шамычым прививатлат, нунын родина дек йӧратымашым воспитыватлат. Мемнан йоча-шамыч пионер шамычыште упорный трудыш да нойыдде тунеммашке ӱжшӧ примерым ужыт.

Каласен кертына мо ме, что комсомольский организаций-шамыч кызыт пионерский отряд-шамыч дене кӱлеш семын вуйлатат, что нунылан кӱлешлык вниманийым ойырат? Уке, огына керт.

Комсомольский организаций-шамыч пионерский отряд-шамычлан огыт опиратлалт велэ огыл, но чӱчкыдынак нуным огытат замечатле, нунылан огыт полшо. Южо комсомольский пашаен-шамыч пионерский организаций дене вуйлатыме верч комсомолын партий ончылно ответственностьым нумалмыжым, школышто комсомолын пашаже детский коммунистический организацийын пашаже дене ойыраш лийдымын кылдалтмыжым, очыни, монденыт.

Мланна педагогически образованный вожатый кӱлеш. А пионервожатый-шамычын существоватлыше областной ден республиканский школышт начар ямдылыме пашаенг-шамычым туныктен луктыт. Тыгай факт-шамыч улыт, кунам нине школлашке ныл класс образованиян ен-шамычым приниматлат. Пионервожатый-шамычын школышт пеш кугу ситыдымаш-шамыч дене страдатлат. Тыгай вид денак нуным кодаш кӱлешлык уке.

Школын старший вожатыйже комсомолец-учитель лийшаш. Тыгай вожатыйын мыняр шуко ыштен кертмыжым московский учительницан Смирнова йолташын примерже ончыкта. Тудо кокымшо классым туныкта да тиде жапыштак школын старший вожатыйже улеш. Педагогический деятельностьым пионерский отряд-шамычым вуйлатымаш дене сочетатлаш нелэ маныт. Но Смирнова йолташ—учительница-отличница да районын эн сай вожатыйже.

Мемнан дене отряд-шамычын 400 тӱжем вожатыйышт, 25 тӱжем старший вожатый уло. Нуно кечеда вниманийым да вуйлатымашым требоватлат. Кушкын шогышо поколенийым коммунистический воспитатлыме почетный да благородный пашам шуктышо вожатыйын авторитетшым чыла семынат нӧлташ кӱлеш.

Мемнан дене пионерский организаций-шамычын пашашт вопрос-шамыч дене литература шотышто пеш начар. Журнал "Вожатый"-ым решительно саемдаш кӱлеш. Выпускатлыме книга-шамыч южгынам шагал полезный улыт, вожатыйым путатлат, принципиальный практический вопрос-шамычлан правильный ответым огыт пу.

Ответственностьым йомдарымаш гына пионерский пашашке, ала могай „специфический" гайын, кудым пионер ден школа отдел-шамычын руководительыштлан откупыш пуаш лиеш, йонглыш отношенийым шочыктен кертын. Пионерский отряд шамыч дене вуйлатымаш уке дене пионерский сборлаште скука, шаблон, формализм кумда верым налыт. Живой, увлекательный вечер шамыч олмеш—йокрок докладшамыч; яркий, шарнымашеш кодшо вашлиймаш олмеш—газетный статья-шамычым ик тон денак каласкалымаш. Пионер-шамыч сборышто активный участник огытыл, а равнодушный зритель улыт.

Садлан ӧрмаш огыл: южгынам йоча-шамыч пионерский сбор гыч вигак пустырыш каят, тушто азарт дене футбольный мячым поктат, куржмаште соревноватлат, Чапаев, Щорс, Александр-Невский лийын модыт.

Пионерский пашам нӧлталашлан, тудым саемдашлан могай мера-шамычым мланна приниматлыман? Пионерский организаций-шамыч дек безразличный отношений улмым пытараш, пионерский отряд-шамычын пашаштын методшым да содержанийжым вашталташ, пашашке старший вожатый-шамычлан первый очередь учитель-шамычым привлекатлаш, отрядлашке образованный, культурный комсомолец-шамычым пуаш кӱлеш.

Школа ден пионер отдел-шамычым единый отделыш ушаш кӱлеш да тидын дене пионерский паша ден школьный организаций-шамыч дене вуйлатымаш вопрос-шамычым искусственно ойыркалымашым пытараш.

Детский инициативылан да самодеятельностьлан кумдарак верым

Жизнерадостность да оптимизм, настойчивость да смелость, знанийым налаш кугу тыршымаш, кеч кунамат йолташлан полшаш ямде улмо—советский йоча-шамычым теве мо отличатла, народный образованийын органыштлан, профсоюзлан, комсомоллан деятельностьыштын пеш благодарный полем теве мо почеш.

К сожалению, детский внешкольный учреждений-шамыч,— а тидыже мемнан дене ныл тӱжем наре,—але марте пашам начар ыштат, школын задачыже-шамычлан, йоча-шамычын запросыштлан огыт отвечатле. Мемнан пионер-шамычын дворецышт, колхозный йоча-шамычын пӧртышт, технический станций-шамыч, музыкальный студий-шамыч замкнутый илыш дене илат.

Пионер-шамычын Минский дворецын руководительже - шамыч, например, дворецыш посещатлымашым регулироватлыме закон-шамычым изиш велэ тӱрыс сводым разработатлен огытыл. Кружок-

(Умбакыже 4 ше стр.)

115

Н. А. МИХАЙЛОВ йолташын ДОКЛАДШЕ

(Мучаш)

лаште заниматлаш желатлыше пионер ден школьник-шамыч дворецыш специальный пропуск дене гына толын кертыт да вожатыйын але учительын сопровождатлымыже деч моло семын огыл.

Йоча-шамычым коммунистический воспитатлымаште кинотеатр ден юный зритель-шамычын театрышт моткоч кугу рольым модыт. Кок ий жапыште—1938 ден 1939—элын кинотеатрлаштыже кум шӱдӧ миллион наре школьник лийын. Тиде жапыштак детский театр-шамыч коло вич миллион наре тунемше-шамычым обслуживатленыт.

Туге гынат, СССР Совнарком пеленсе кинематографий паша дене Всесоюзный комитет детский кином второстепенный важностян паша семын рассматриватла, тудын дек делячески относитла. Экраныште познавательный характеран фильм-шамыч, лучший русский ден иностранный писатель-шамычын произведенийышт почеш ыштыме фильм-шамыч, мемнан элын замечательный еҥже-шамычын илышышт нерген фильм-шамыч, советский школа ден советский учитель нерген фильм-шамыч уке улыт. „Союздетфильм" студий тиде важный тема дене пижаш тыршаш тӱҥалын ыле, но советский школлан посвятитлыме „Семиклассник" да „Полк молодых" тудын картинже-шамыч неудовлетворительный лийыныт.

Ме кинематографий паша дене Комитет деч юный зритель дек крутой поворотым требоватлаш праван улына.

Тыгак ме юный зритель дек крутой поворотым ышташ СССР Совнарком пеленсе искусство паша дене Всесоюзный комитет деч требоватлаш праван улына. Кызыт детский театр-шамычын улмо положенийже серьезный тревогым внушитла. ТЮЗ-шамычын репертуарный планышт взрослый шамычлан улшо театр-шамычын планыштым дублироватлат. Детский сценыште советский школа нерген, пионер-шамыч нерген, комсомол нерген пьеса укеат манаш лиеш.

Искусство паша дене Комитетын да наркомпрос-шамычын начар примерыштлан следоватлен, крайком, обком-шамыч, союзный республикласе комсомолын ЦК тыгак наблюдатель-шамычын позицийжым заниматленыт. Нуно юный зрительын театрже-шамыч дек равнодушный улыт, нине театр-шамычым обуза семын ончат. Юный зрительын Рыбинский театржын артистше-шамыч комсомолец-шамычым шкенышт дене ужаш отчаятлалтын, даже социалистический обязательствым налыныт: „театрын спектакльлашкыже комсомольский организаций-шамычын пашаеҥыштым привлекатлаш".

Икмыняр замечаний физический культура ден спорт нерген.

Тунемше-шамыч коклаште массовый физкультурный да оборонный паша существенный ситыдымаш-шамыч дене страдатла. Мемнан дене 50 тӱжем неполный средний да средний школлан физкультура дене чылажат 8 тӱжем преподаватель веле гын, тиде нормально мо? Физический культурын коллективлаштыже тунемше-шамыч гыч кок процентше велэ заниматлат гын, тиде нормально мо? Старший классыште 10 миллион тунемше гыч миллионжо утларак велэ Осоавиахимыште шогат гын, тиде нормально мо?

Совнарком пеленсе физический культура ден спорт паша дене Всесоюзный комитет, СССР Осоавиахимын Центральный Советше да наркомпрос-шамыч йоҥлыш позицийым заниматленыт. Школлаште физический культурым преподаватлымаш, йоча-шамыч коклаште массовый физкультурный да оборонный паша нине организаций-шамычлан илышыште кӱлешлан пашам огыл, а ешартыш да скучный „нагрузкым" представлятлат.

Тунемше-шамычым физкультурный воспитатлымашке чыташ лийдыме равнодушийым тыгак комсомольский организаций-шамычат проявитлат.

Комсомолын областной комитетше-шамыч гыч иктат ту марте шуын огыл, чтобы дворлаште спортивный площадка-шамыч нерген вопросым обсудитлаш, чтобы самодеятельный коллектив-шамычым спортивный инвентарь дене снабжатлыме нерген шоналташ, чтобы нунылан способный руководитель-шамычым подбиратлаш.

СССР Верховный Совет IV внеочередной Сессийын всеобщий воинский обязанность нерген приниматлыме законжо тунемше-шамычым военный ден физкультурный ямдылымашым кӱлеш кӱкшытыш нӧлталаш требоватла.

Всесоюзный детский спортивный обществым создатлаш кӱлеш. Тыгай общество юный физкультурник-шамычын шуко еҥан армийжым уша да тунемше-шамычым физкультурный воспитатлымашым образцово организоватлаш мланна полша. Комсомольский организаций-шамыч да наркомпрос-шамыч тиде обществыште пашалан культурный, ямдылалтше еҥ-шамычым выделитлаш обязан улыт. Ме детский инициатива дек чыла мера дене мияш да кажне школышто, кажне дворышто, возможность улман чыла вере спортивный площадка-шамычым оборудоватлаш, каток-шамычым ышташ, оборонный значок-шамычлан нормым массовый сдатлымашым организоватлаш должен улына.

Пӱтынь комсомолым школа дек савыраш

Ме шкана прямой партийный отчетым пушаш улына—школышто мемнан начар паша улмын главный, основной причинаже мошто, молан ме кӱшнӧ ончыктымо ситыдымаш-шамычым иметлена?

Ответ икте гына лийын кертеш—комсомол але эше школа дек савырнен огыл. Руководящий комсомольский пашаеҥ-шамыч школышто пашан пӱтынь значенийжым недооцениватлат, тудын дек пренебрежительный отношенийым проявлятлат. Райком, горком, обком, крайком-шамыч, союзный республикласе комсомолын ЦК школа-шамыч дене неудовлетворительно заниматлат. Тыште тыгак ВЛКСМ ЦК виноват. IX пленумышто ме комсомолын школышто пашаже нерген решенийым принимАтлен кертын огына ул гын тиде теве мо нерген ойла: ме тиде вопросым начар палена, тудлан кӱлешлык вниманийым огына уделятле.

Мемнан руководящий комитет-шамыч школын вопросыжо-шамычым бюроэш, пленумлаште обсуждатлымашым избегатлат. ЛКСМБ Минский обком, кудо бюроэш обсуждатлыме 300 вопрос гыч школлан икмыняржым гына посвятитлен,—йӧршеш исключений огыл.

Мемнан руководящий комитет-шамыч учитель-шамыч деч тораште улыт, нуным огыт чумыро, нунын дене огыт советоватле. Даже Московский обкомат тунемме ий тӱҥалме деч вара учитель-шамычым ик ганат погаш удосужитлен огыл. Чын, Московский обком школа нерген начар огыл решений-шамычым приниматлен, но нуно але пустой декларацийлийын кодыт, вет столицын да областьын школлаштыже тугак низкий успеваемость, начар дисциплина, хулиганство ден детский преступность шагалемын огыл.

Ынде кадр-шамыч нерген. Мемнан решений-шамыч магический вий, положенийым тунамак ваштaлтыше волшебный палочка манын шотлымаш йоҥылыш. Конечно, правильный решенийым выработатлымаш—ответственный да серьезный паша. Но решенийым приниматлымек тудым илышыш пургымашым мемнан настойчивостьна, шуктымашым проверятлымаш, кадр-шамыч решатлат. А комсомолын школа дене пашаеҥже-шамычын кадрышт шотышто положенийым удовлетворительныйлан признатлаш ок лий. Нине кадр-шамычым ме шкенан кидна гыч колтенна, нуным самотекыш предоставитленна. Тидым вашке да решительно пытараш кӱлеш.

Школа нерген ойлымо годым, ме пӱтынь комсомолын школа дек поворотыштыжо серьезный рольым модаш призыватлыме комсомольский ден пионерский печать нергенат каласыде огына керт.

Мемнан дене кок миллион утла экземпляр тираж дене 105 комсомольский газета да кок миллионат пеле утла экземпляр тираж дене 49 пионерский газета шотлалтеш. Тышке 900 тӱжем экземпляр „Пионерская правда"—м да 600 тӱжем экземпляр „Комсомольская правда"—м ешарыза,—вет тиде моткоч кугу вий. Тыгеже, ме мемнан газета-шамычын страницышт гоч миллион дене кутыраш, нунын мненийыштым организоватлаш, нунын энергийыштым советский школым пеҥгыдемдымашке направитлаш возможностьым иметлена. Но нине возможность-шамыч начар использоватлалтыт.

Комсомольская газета-шамычым налына. Нуно чыланат, „Комсомольская правда" гыч тӱҥалын, исключений деч посна, школа вопрос-шамычым поверхностно да случайно освещатлат.

Школа нерген серьезный обсуждатлымашым заслуживатлыше ик вопросымат газета-шамыч шындеш огытыл. Тиде икте гына школа дене нунын начар связьышт нерген, учитель деч нунын ятыр тораште улмышт нерген ойла.

Комсомольский газета-шамычлан тиде кугу пробелым тӧрлатыман да кушкын шогышо поколенийым коммунистический воспитатлымаште коллективный агитатор, пропагандист да организатор улмо шкенышт рольым уло вий дене проявитлыман.

Тидымак пионерский газета-шамыч нерген каласаш кӱлеш. Нуным образованный, педагогический шотышто ямдылалтше, йоча-шамычым йӧратыше да умлышо еҥ-шамыч дене пеҥгыдемдаш кӱлеш.

Комсомольский ден пионерский печатьын школа вопрос-шамычым неудовлетворительно освещатлымашыже школа деч тораште улмынам эше икана ончыкта.

Мемнан обком-шамычлан тиде пеш важный участкымат шке кидышкышт пеҥгыдын налаш жап шуын.

Коммунизм верч кучедалмаш—мемнан илышын смыслже

Большевистский партий кушкын шогышо поколенийым коммунизмын пашаже верч борец-шамыч великий армийын резервше семын онча.

Партий тиде поколенийым тыге воспитатлаш требоватла, чтобы тудо шкежлан пашазе классын революционный партийжын, кудын знамяже дене Советский эл, великий Сталинын вуйлатымыже дене, коммунизмыш сеҥен кая, эн сай чертаже-шамычым воплотитлыже.

Партий тиде поколенийым тыге воспитатлаш требоватла, чтобы тудо кучедалмаште лӱддымашым ынже пале, чтобы тудо мемнан корнышто кеч могай препятствийым кӱрлаш да преодолетлаш ямде лийже, чтобы тудо кидыштыже коммунизмын знамяжым пеҥгыдын кучыжо да ончыко веле кайже.

Сталин йолташ комсомолын колыбель воктенже шоген. Ленин дене пырля тудо комсомолым создатлен, тудым коммунистический партийын куатле резервше да ӱшанле оплотшым шкенжын идейностьшо да сплоченностьшо дене виян улшо шуко миллионан армийыш савырен, ончен-куштен.

Сталин йолташ советский молодежь ончылно величественный перспектива-шамычым почын, тудлан у илышым пуэн, тудын кокла гыч трудовой героизм дене, тушман ваштареш кучедалмаште лӱддымаш дене, наукышто смелый дерзаний дене, искусствышто достижений-шамыч дене родинам да большевистский партийым прославитлыше тӱжем дене замечательный еҥ-шамычым выдвигатлен. Комсомолын да советский молодежьын илышыштыже да деятельностьыштыжо Сталин йолташын участвоватлымыже деч посна ик вопросат ок решатлалт.

Теве молан Сталинын лӱмжым мемнан элысе самырык рвезе ден ӱдыр-шамыч шкенышт шӱмыштӧ келге йӧратымаш дене кондыштыт. Советский самырык еҥын заветный мечтаже—Ленин гай, Сталин гай лияш, ленинско-сталинский типан политический деятель лияш. Ленинын—Сталинын пашаж верч кучедалмаште молодежь шке илышыжын смыслжым ужеш.

Мланна сталинский эпохышто, у, волгыдо тӱня шочмо эпохышто илаш да пашам ышташ пиал логалын. Мланна Ленин—Сталин партийлан пӱтынь тӱняште торжествоватлышаш коммунистический обществым создатлыме тудын всемирно-исторический пашаштыже полшаш пиал логалын. Да ме тачe каласышаш улына: партийын доверийжым оправдатлаш, Ленин—Сталин пашалан чыла вийым, уло энергийым, уло волям, а кӱлеш лиеш гын—илышымат, пуаш шонымаш деч моло шонымаш мемнан уке.

Пусть мемнан пашана Ленинын—Сталинын великий пашажлан, коммунизм пашажлан служитла.

Пусть Сталинын лӱмжӧ ончыкыжат мланна ончыко да ончыко коммунизмын волгалтше вершинышкыже ӱжшӧ кучедалмаш знамя лиеш!

Пӱтынь комсомол дене пырля, пӱтынь молодежь дене пырля, пӱтынь калык дене пырля ме провозглашатлена:

Кужу ӱмыран лийже мемнан эпохын гениальный еҥже, пӱтынь тӱнясе шемер ден угнетатлалтше-шамычын ачаже, большевистский партийын да советский калыкын вождьшо, молодежьын другшо да учительже—мемнан шергакан, йӧратыме Сталин йолташ! **(Бурный восторженный овацийы. Чыланат шогалыт. Чарныде йӱк-шамыч шоктат: „Кужу ӱмыран лийже мемнан Сталин! Ура!").**

Отв. редактор—**К. А. ЛЕНСКИЙ**

Упол. Главлита Мар. АССР А—1138. Йошкар-Ола, типография Маргосиздата.